



**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi  
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &  
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ  
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Qvintum

**González Téllez, Emanuel**

**Francofurti Ad Moenum, 1690**

Capvt VI. a Ex eodem.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74544](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74544)



cap. 15. *hoc tit.* Cùm enim ut superiori commentario diximus, non possent Judæi commorantes permixti cum Christianis, illis occasio-  
ne scandali nō præbere, debent cogi hīs diebus, in quibus passionis Domini, redemptionisque nostræ memoriā colitur, claudere ostia, & se cohibere ab omni insultatione, & etiam debent cogi domos, parietesque suas tapetibus ornare, ut

faciunt Christiani, quando augusta, sacrosancta-  
que Eucharistia processionaliter deferatur per ci-  
vitatem. Resolvit Tondut. *lib. 1. variar. cap. 48.*  
*per totum.*

c *Mancipia quoque.*) Hanc partem exposui  
suprà in cap. 1. *hoc tit.*

d *Commorari.*) ut dicemus infra in cap. ad hec.

## CAPVT V.

Ex Concilio<sup>a</sup> Lateran.

**I**udæi, sive Sarraceni, neque sub alendorum suorum puerorum obtentu, neque pro servitio, vel alia qualibet causa Christiana c. *mancipia* in domibus suis permittantur habere. Excommunicentur autem, qui cum eis præsumpserint habitare. *d* Testimonium quoque Christianorum adversus Iudæos in communibus causis, cùm illi adversus Christianos testibus suis utantur, recipiendum esse censemus, & anathemate decernimus feriendos, quicumque Iudæos Christianis voluerint in hac parte præferre, cùm eos Christianis subiacere oporteat, & ab eis pro sola humanitate foveri. Si qui præterea Deo inspirante ad fidem se converterint Christianam, a c. *possessionibus* suis nullatenus excludantur, cùm melioris conditionis conversos ad fidem esse oporteat, quàm antequam fidem fusciperent, habebantur. Si autem secus fuerit factum, Principibus, seu Potestatibus eorundem locorum sub pœna excommunicationis iniungimus, ut portionem hæreditatis, & bonorum suorum ex integro eis faciant exhiberi.

## NOTÆ.

**L**ateran.) Ita etiam legitur in prima collectione, *sub hoc tit. cap. 5.* & reperitur textus hic in ipso Concilio Lateran. *cap. 26.* pro ut in præfenti transcribitur.

**I**udæi sive Sarraceni.) Judæi dicti sunt à Juda, quarto Jacobi filio, & ab eis Palæstina Regio in Syria dicta fuit Judæa, quia ibi habitant. Josephus *lib. 11. antiquit. cap. 5.* Joannes Bohemus *de nationibus mundi Roman. in Republica Hebræorum cap. 3.* Dicti etiam fuerunt Israëlita, & Hebræi, ab Heber abnepote Sem, filio Noachi, ut probat Suidas verbo *Hebræi*, Tertul. in *apolog. cap. 18.* *Hebræi retrò, qui nunc vocantur & Iudæi.* Probat Firmianus *lib. 4. instit. cap. 10.* Tacitus *lib. 2. 1. annal. P. Gregor. lib. 2. partit. tit. 5. cap. 1.* Malvenda *de Antichrist. lib. 11. cap. 3.* Sarracenorum etymologias varias adduxerunt Socrumenus *lib. 9. cap. 38.* D. Hieron. in *Esaiam, cap. 21.* Socrates *lib. 4. cap. 29.* Eusebius *lib. 6. cap. 6.* Beyerlinch. *tom. 7. verbo Sarraceni*, Aldrete in origine lingue Latine, *lib. 2. cap. 23.* Petrus Gregor. *ubi proximè*, Covarr. *lib. 4. variar. cap. 9. D.* Hieronymus à Sara uxore Abraham ita dictos fuisse docet: quod & probat Alfonsus noster in *l. 1. tit. 25. part. 7.* quam etymologiam etsi impugnet Scaliger in *Eusebium*, defendit tamen Cironius in præfenti. Alii Sarracenos dictos fuisse à Sarraca urbe Arabia, asserunt, ut referunt Paulus Emilius *lib. 7. Franc. Histor.* Faciunt Ptole-

meus *lib. 6. Geograph. cap. 7.* Marcellinus *lib. 23. ibi*: Et in Asia Albanos mare rubrum, & Scenitas Arabas, quos Sarracenos posteritas appellavit. Notavit Ufelsius ad Covarr. *d. cap. 9.* Nunc autem nomina hæc religionis sunt, non gentis; & Judæi censentur quicumque veteris Testamenti soli cortici hærentes novum omnino rejiciunt: Sarraceni, qui utrumque ex parte saltem admittunt, sed cùm impio Mahometi Pseudopropheta Alcorano: sicut etiam Pagani communi nomine dicuntur, & Gentiles, seu Ethnici, alique, qui numina falsa colunt, in toto tit. *C. de paganis.* His adjunguntur Cœlicolæ in rubric. *C. de Iudæis, & Cœlicolis.* Et licet olim non alii fuissent Cœlicolæ, quàm Judæi, postmodum tamen Christiana religione florente Cœlicolas à Judæis secretos fuisse suas det lex *12. C. de Iudæis*: & notarunt de eis adducentes plura Joannes Filesacus *lib. 1. select. cap. 12.* & Gothofr. in *l. 19. C. Theodos. de Iudæis.*

c *Mancipia.*) juxta tradita suprà in cap. 1.  
d *Testimonium.*) Verba quæ sequuntur, extant in cap. *Iudæi, de testibus.*

e *A possessionibus suis.*) Immò magnopere fovendi, magnisque privilegiis decorandi sunt. Concil. Tolet. *16. can. 1.* quod circa Indos noviter conversos, expressè statuerunt Paulus III. in sua bulla, & Magni nostræ Monarchæ suis legibus sanxerunt, quas refert Solorzanus *tom. 1. de jure Ind. lib. 1. cap. 18. num. 40.*

## CAPVT VI.

<sup>a</sup> Ex eodem.

**I**ta quorundam animos occupavit sæva cupiditas, ut qui gloriantur nomine Christiano, Sarracenis arma, ferrum & lignamina deferant galearum, & pases, aut etiam superiores in malitia fiant illis, dum ad impugnandos Christianos ar-

N ma

D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. V.



ma eis, & necessaria subministrant. Sunt etiam qui pro sua cupiditate in galeis & piraticis Sarracenorum navibus regimen, & curam gubernationis exercent. Tales igitur ab Ecclesia communione praeclusos, & excommunicationi pro sua iniquitate subiectos, & rerum suarum per Principes Catholicos, & Consules civitatum privatione multari, & capientium servos, si capri fuerint, fore censuimus. Praecipimus autem, ut per Ecclesias maritimarum urbium crebra, & solennis in eos excommunicatio proferatur.

## NOTA.

- I. a **E**x eodem Lateranensi videlicet Concilio, ut habetur in primâ collectione, (sub hoc tit. cap. 6. & in ipso Concil. cap. 24. ex quo textum transcribo.

## COMMENTARIUM.

2.  
Conclusio  
traditur  
& probatur.

**E**x his duobus Concilii Lateran. canonibus talis deducitur assertio. Christiani deferentes ad Sarracenos arma, vel in ipsorum, navibus regimen exercentes, excommunicantur, rebusque propriis privantur, ac capientium servi fiunt. Probant eam textus in cap. significavit 11. cap. quod olim, cap. ad liberam, 17. dist. Innoc. III. lib. 1. epist. in edit. Colonia, fol. 258. ibi: Illud etiam Lateran. Concilii constitutum curavimus innovare, quod eos, qui Sarracenis arma, ferrum, signamina galearum ministrare praesumpserint, & in galeis, & piraticis eorum navibus curam gubernatoris, & regimen exercere, ab Ecclesia communione praecludi, & excommunicationi pro sua iniquitate subiectos, rerum suarum per Principes saeculi Catholicos, & Consules civitatum privatione multari, & capientium servos, si capri fuerint, fore decernit. Extravag. ita quorundam, hoc tit. Extravag. multa, eod. Nicolaus in bulla edita anno 1450. quæ est quarta hujus Pontificis in Bullario Gregor. IX. epist. 9. Innovamus præterea excommunicationis sententiam in Lateranensi Concilio promulgatam adversus eos, qui Sarracenis arma, ferrum, & signamina deferunt galearum. Julius II. in sua constitutione 25. quæ extat tom. 1. Bullarii, Paulus III. in sua constitutione edita anno 1530. quæ est 10. ipsius Pontificis in Bullario. Paulus V. in sua constitutione 63. quæ extat tom. 3. Bullarii Gregorius XIII. in constitutione, quam refert Navarrus in præfenti, Martinus V. in bulla Cœnæ Domini, cap. 7. Consonat lex 4. tit. 21. part. 4. Illustrant ultra congestos in præfenti à Barbosa, Scortia in select. constit. Pontif. theoreti. 102. 103. & 146. Leo Duardus in comment. ad Bull. Cœnæ, lib. 2. cap. 7. Suarez de censur. disput. 21. sect. 2. Fragofo de regim. Christ. Reipub. tom. 2. lib. 1. disput. 3. §. 7. numer. 148. Borellus de præstantia Regni cap. 9. ex num. 48. Solorzanus lib. 2. tom. 1. cap. final. num. 70. Hermosilla in l. 12. tit. 5. part. 3. Molina de justit. disput. 343. Salcedo in tract. de contrabando, cap. 3. Ant. August. in epit. lib. 12. tit. 21. Gutierrez lib. 1. de delict. cap. 27. & 28. Petrus Gregor. lib. 4. partit. tit. 16. cap. 5. Solorzanus lib. 2. de jure Indiar. cap. 25. Gibalinus de censur. disquisit. §. quest. 5. consecr. 11. & in synopsi verbo Arma: & de negotiatione lib. 1. cap. 7. art. 1. Cujac. ad tit. C. quæ res exportari. Valenzuela tom. 1. consil. 39. F. Raphaël de la Torre in 2. 2. tom. 3. quest. 51. Cabedo 2. part. de iust. 62. & 150. Petrus Abauza in repetit. ad tit. de sagittariis num. final. Phil. Cammerar. cent. 1. borarum successiv. cap. 89.

Sed pro dubitandi ratione ita in præfentem assertionem insurgo. Contractus præcipue emptionis, & venditionis, juris naturalis secundarii (quod alii jus gentium appellant.) sunt l. ex hoc jure, ff. de just. & jure, ubi Orosius & Benedictus Agidius §. jus autem, Instit. de jure naturali. Probant latè Bobadilla lib. 1. polit. cap. 1. num. 4. Mozius de contract. tit. de orig. contractuum, Belfoldus in dissert. de jure & divf. rer. cap. 4. per totum, Petrus Gregor. lib. 4. de republic. cap. 7. Scaccia de commerc. quest. 1. §. 1. per totum. Igitur Ecclesia non potuit prohibere venditionem armorum, & ceterarum mercium, de quibus in præfenti, Sarracenis, seu Infidelibus; neque transitus, aut navigatio contra societatis humanæ, & Christianæ charitatis regulas prohiberi debet, l. libertus, ff. de oper. libert. l. 7. ff. d. servis export. l. in creditores, ff. de evict. l. 2. §. item varus, ff. de aqua pluvia, Cancr. 3. var. cap. 13. Grotius de jure belli lib. 2. cap. 3. num. 12. Accedit utilitas commerciorum, præcipue cum exteris nationibus, & cum gentibus finitimis, quam probant, & valde commendant Plato lib. 1. de republic. Petrus Gregor. eod. tract. lib. 1. cap. 2. & 3. Bodinus eod. tract. lib. 1. cap. 6. Igitur non rectè in præfenti commercii usus interdicitur cum Infidelibus & Sarracenis. Etiam difficilis est præfens constitutio in pœna, quam imponit Christianis fuscipientibus regimen navium, videlicet ut capientium servi fiant; nam libertas juris naturalis est, l. summa 3. ff. de statu hominum §. 1. Instit. de libertin. ubi plura Instit. Conanus lib. 2. comment. capit. 2. Ergo lege positiva contra jus naturale servitus constitui non potest.

Quæ dubitandi ratione non obstante, vera est præfens assertio, cujus ratio ex eo provenit, nam certum est, posse Principē justis ex causis prohibere subditis propriis, & vassallis, ne cum mercatoribus exteris commercium exercent, l. D. ff. de servit. rustic. præd. l. sicut, §. Aristot. ff. si servitus vindicetur, l. hæres, ff. de usur. l. sed si populi. 11. §. item si cum plures, ff. de instit. act. ibi: Nam & certam personam possumus prohibere contrahere, vel certum genus hominum, vel negotiatorum, & certis hominibus permittere, & similiter certas res ad exterarum nationes deferre, præcipue cum quibus bellum geritur. Et l. cotem ferro, ff. de publican. l. 2. & per totum, C. de nautico fœnore, l. rem, C. de litoribus, lib. 11. l. penult. C. de contrahend. emp. l. 1. C. non lic. habit. Metroc. lib. 11. l. 1. C. quæ res export. latè probant Rodericus Suarez allegat. 18. Bobadilla lib. 2. polit. cap. 5. & lib. 4. per totum, Gutierrez præfatar. 99. lib. 4. quest. 37. usque ad 46. Giurba consil. 10. à numer. 15. Valenzuela consil. 39. & 52. Cancrinius tom. 3. variar. capit. 13. numer. 255. Salcedo de contrabando, capit. 3. Thomas Delbene de Parlamentis, capit. 2. section. 30. Ratio est, ne arma promptius in nos convertant, ut observant Cujac. & Gothofredus in d. l. 1. C. qua

3.  
Traditur  
ratio dubitandi.



que res, Alciatus lib. 1. disput. cap. 11. Ripa de peste, tit. de remediis ad convent. Alia ratio additur in l. Mercator 4. C. de commerc. & mercat. ne alieni Regni, quod non convenit, scrutentur arcana. Facit lex 2. C. quando & quibus quarta pars. Facit edictum Theodorici apud Cassiodorum lib. 2. var. cap. 12. ibi: Si desideris nostris commercia peregrina famulantur, si prolato auro acquirunt eterna devotio, quanto magis suis bonis abundare debet Italia, cum nulla in parendo probetur sentire detrimenta. Et ideo Lari di species nullatenus jubemus ad peregrina transmitti, sed in usus nostros propitia divinitate servetur, ne quod in nostris partibus conficitur, noxia diligentia deesse videatur. Quod præcipue procedit cum merces deferuntur ad hostes, & barbaras gentes, l. 2. C. que res exportari, juxta quam distinctionem accipiendus est textus in l. allegatis 8. C. de velligal. & commiss. sæpe enim transfugæ usum armorum, atque fabricandi eas transulerunt ad Barbaros maximo cum suorum detrimento. Exemplum extat apud Herodianum lib. 3. Quare eos, qui naves conficere barbaros docuerunt, capitali supplicio punitos legimus in l. his qui, C. de pœnis; & eodem jure illud cautum est, ut cuiuscumque operâ & dolo malo hostes nostri commatu, armis, telis, equis, pecuniâ, aliâve qualibet re adjuti fuerint, tanquam læsæ Majestatis reos puniendos esse, l. 4. ff. ad leg. Jul. majest. adde legem 3. C. de servis fugit. & Cassiodorum lib. 2. var. cap. 12. notantur & illustrantur Steubechius ad Vegetium lib. 4. de re milit. cap. 8. Petrus Faber lib. 1. semestr. cap. 16. Solorzani lib. 2. de jure Indiar. cap. 15. Lipsius ad Tacitum lib. 2. annotat. 66. Salmassius in notis ad Vopiscum, fol. 388. Mercurialis lib. 1. variar. cap. 24. & lib. 6. cap. 26. quæ omnia si jussu statuta sunt, & procedunt in deferentibus merces ad hostes, exterarumque nationes, quanta majori cum ratione observari debent in deferentibus arma, & similia ad Sarracenos, Turcas, Hæreticos, aliosque Christianæ religionis hostes. Quare tot Ecclesiæ constitutionibus sub gravissimis pœnis, & censuris id prohibitum fuit, circa quas varios casus examinant, & exponunt Duardus, Fragofo & alii scriptores in Bullam Cænæ Domini, Scortia, & Gibalinus ubi supra. Illud omittendum non est, Inquisitores hæreticæ pravitatis in

Hispania procedere contra deferentes arma, vel equos ad infideles. Cantera qq. crimin. cap. 1. num. 68. Diana part. 4. tit. 7. resol. 19. & in Inquisitionibus Aragoniæ etiam proceditur in exportantes equos in Galliam Bobadilla tom. 1. po. lit. c. 14. n. 5. Carena de offic. Inquisit. 2. p. c. 17. §. 20.

Nec obstat dubitandi ratio supra adducta; nam licet contractus emptionis, & venditionis juris gentium sit, & ideo Principes absolute subditis illum prohibere non possint, tamē respectu aliquarum personarum, seu rerum ex iustis causis simile commercium interdiciere valent, quia talis prohibitio nititur potentiori, naturalique ratione; nam ut inquit Alb. Gent. lib. 1. de jure belli, cap. 21. jus commerciorum æquum est; at æquius tuenda salutis est. Illud gentium jus, hoc naturæ est. Illud privatorum est, hoc regnorum. Cedat igitur regno mercatura, homo naturæ, pecunia vitæ, ut prosequitur Arziseus lib. 1. de repub. cap. 3. sect. 3. Unde ex ratione proximè adducta potuit Ecclesia prohibere Catholicis venditionem armorum, & similiarum rerum cum Sarracenis, & infidelibus. Nec obstat augmentum ipsius difficultatis; nam licet libertas juris naturalis sit, tamen aliâ potentiori naturali ratione plerumque servitus admittitur contra ipsum jus naturale, ut probavi in cap. final. de servis non ordin. & inter eos enumeratur casus, cum quis in pœnam delicti admissi libertatem amittit, servusque fit, veluti jure civili, si homo liber ad pretium participandum sese venundari passus sit, & jure canonico filii à clericis procreati ex concubinis servi nascuntur, ut probavimus in cap. 1. de filiis presbyt. Unde rectè, pièque in præsentī casu, cum pœna capitis jure civili statuta esset in eos, qui arma & merces prohibitas ad hostes exportarunt, l. ceterum, ff. de publican. l. final. C. quarum rerum, l. 2. & 4. C. de commerciis, l. nemo, C. que res exportari. Novel. 63. Leonis, l. 22. tit. 5. part. 5. Cujac. in dict. l. ceterum, & ad tit. Cod. que res exportari, Alb. Gentil. de advocat. Hisp. lib. 1. cap. 20. Bobadilla lib. 4. polit. cap. 5. Ecclesia potuit imponere servitutis pœnam deferentibus arma ad Sarracenos, aut in eorum navibus regimen accipientibus.

## C A P V T VII.

<sup>a</sup> Alexander III.

CONSULUIT, & c. Iudæos etiam de novo construere synagogas, ubi eas non habuerunt, pati non debes; verum si antiquæ corruerint, vel ruinam minantur, ut reædificent, poteris æquanimiter tolerare, non autem ut eas exalcent, aut ampliores, aut pretiosiores faciant, quàm antea fuisse noscuntur; qui utique pro magno debent habere, quod in veteribus synagogis, & suis observantiis tolerantur.

### NOTÆ.

<sup>a</sup> Alexander III. Ita etiam legitur in secunda collectione, sub hoc titulo. cap. 1. &

in cap. consuluit 29. de appellat. ubi extat alia pars hujus textus, ut ibi notavi, & commentarium dedi supra in cap. 1.

## C A P V T VIII.

<sup>a</sup> Alexander III.

AD hoc præsentium auctoritate mandamus, atque præcipimus, quatenus omnibus Christianis, qui sunt in jurisdictione vestra, penitus interdicatis, & si necesse fuerit, eos ecclesiastica districtione compellatis, ne ipsi Iudæorum servitio

D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. V,

N 2

assidue